

Мокра Д.Ю.
студентка,
Науковий керівник: Єна І.В.
кандидат юридичних наук,
Запорізький національний університет

РОЛЬ ПРОКУРОРА У РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕРПІЛИМ СВОЇХ ПРАВ У ДОСУДОВОМУ ПРОЦЕСІ

Сьогодні для України характерні перетворення, які спрямовані на зміцнення її самостійності та незалежності, утворення демократії у правовій державі. Тому на перший план виступає завдання охорони прав та законних інтересів в контексті правоохоронної діяльності держави. Особливе місце серед органів, які здійснюють таку діяльність, займає прокуратура, яка поряд із завданням забезпечення законності водночас покликана стояти на захисті прав і законних інтересів особи. Однією із сфер реалізації цього завдання у рамках кримінального провадження є захист прав громадян, які зазнали утисків своїх прав та законних інтересів внаслідок вчинення кримінального правопорушення.

Важливо зазначити, що сьогодні органи прокуратури України, здійснюють нагляд за додержанням прав потерпілих, та повинні активно сприяти реалізації державної політики у сфері забезпечення прав і свобод, незважаючи на складні нинішні умови.

Безумовно, така діяльність потребує чітко визначених правових основ її здійснення тому дане питання є досить актуальним, оскільки від стану його розробки та дослідження певною мірою залежить ефективність додержання і застосування законів у вказаній сфері суспільних відносин. Окреслення проблеми прокурорського нагляду за дотриманням прав досліджували у своїх працях таких фахівців як ; Геселєва О. В., Грошевий Ю. М., Дворник А. А., Зеленецький В. С., Капліна О. В., Маляренко В. Т., Руснак Ю.І., Лобойка Л. М.

У кримінальному процесі України ефективним інститутом для запобігання порушенням конституційних прав і свобод людини та громадянина, в тому числі прав потерпілих від злочинів є діяльність органів прокуратури України. Згідно зі ст. 36 КПК України процесуальна діяльність прокурора у кримінальному судочинстві є процесуальною гарантією забезпечення прав потерпілого при здійсненні ним нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, а тому має основне безпосереднє відношення до першочергового забезпечення прав і законних інтересів жертви кримінального правопорушення [2, с. 33].

Для забезпечення своєчасного попередження, виявлення і поновлення порушених прав і законних інтересів потерпілого, усунення причин і умов, що сприяли вчиненню цього правопорушення прокурор наділений широким комплексом повноважень правозабезпечувального характеру [3, ст. 15].

Ні в законодавця України, ні в теорії кримінального процесу, ні в теорії прокурорської діяльності ще не склалося чіткого визначення щодо означеного

напрямку прокурорської діяльності. Косюта М.В переконаний в тому, що правовий захист є складовою частиною прокурорського наглядової функції визначеної п. 3 ст. 121 Конституції [4, ст. 76]. А ось Корякін Р.В виходить з положень ст. 3 Конституції України наполягає на необхідності закріплення в ст. 22 КПК України самостійної основоположної, правозабезпечувальної функції, яка виконується владним суб'єктом кримінального провадження в тому числі й прокурора на досудовому розслідуванні в межах наданої компетенції [5, ст. 8].

Відповідно до ст. 2 та ст. 35 КПК України та п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про Прокуратуру», прокурор як владний суб'єкт і державний наглядач за додержанням законів під час проведення досудового розслідування зобов'язаний забезпечити права і законні інтереси потерпілого усіма наданими йому законом повноваженнями. Важливим елементом цієї прокурорської правозахисної функції є своєчасне виявлення та припинення допущених порушень прав і інтересів потерпілого, своєчасне поновлення цих прав та притягнення винуватих осіб до встановленої законом відповідальності. Порушення прав потерпілого прокурор виявляє як за власною ініціативою шляхом проведення постійних перевірок в органах, які безпосередньо приймають заяви і повідомлення про вчиненні правопорушення, так і за усними чи то письмовими зверненнями до органів самими потерпілими. Відомо, що прокурор та потерпілий перебувають у тісному зв'язку для викриття особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Для прокурора це державний обов'язок, а для потерпілого це особистий законний інтерес. Виходячи з цього, законодавець і наділяє потерпілого правом на активну участь в доказуванні по справі у різних формах: дача показань, участь в слідчих діях, подання доказів, заявлення клопотання та інші. Забезпечення прокурором цих прав потерпілого здійснюється по-різному. Так прокурор перш за все допомагає отримати лише правдиву інформацію щодо вчиненого кримінального правопорушення при дачі пояснень чи показань потерпілим про всі відомі йому обставини цього правопорушення. Прокурор об'єктивно оцінює ці пояснення і показання потерпілого з урахуванням іншої доказової бази по справі.

Не менш важливим для прокурорської правозахисної діяльності є забезпечення особистої участі потерпілого у слідчих розшукових діях відстоювання його прав і законних інтересів. В одних випадках прокурор дає слідчому пряму письмову вказівку про обов'язкове залучення потерпілого до проведення певної слідчої дії, а в інших випадках сам проводить слідчу дію з участю потерпілого. В цій ситуації прокурор не має права відмовитись від виконання такої вимоги потерпілого, але подібна процесуальна норма відсутня в КПК України, хоча при виконанні саме таких слідчих дій, як правило виявляються докази, права і інтереси жертви кримінального правопорушення.

Отже забезпечення прав і законних інтересів потерпілого у досудовому розслідуванні – це такий важливий вид прокурорської діяльності, як і здійснення обвинувачення осіб, що вчинили кримінальне правопорушення. Діяльність прокурора у досудовому розслідуванні з забезпечення прав і

законних інтересів потерпілого є об'єктивно витребованою його спеціальною кримінально процесуальною правозахисною функцією, яка розвивається і отримують всебічну підтримку як з боку держави, суспільства так і з боку науковців.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.
2. Дмитрієва Л.А. Защита прав потерпевших / Л.А. Дмитриева // Законность. – 2009. – № 8. – С. 33–36.
3. Попович Є.В. Правозахисна діяльність прокурора України – крок до Європейської інтеграції / Є.В. Попович // Вісник Національної академії прокуратури України – 2011. – № 1. – С. 13–16.
4. Косюта М.В. Прокуратура України : [навчальний посібник] / М.В. Косюта. – К : Знання, 2010. – 404 с.
5. Корякін Р.В. Реституція у сучасному кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Р.В. Корякін. – К. 2006. – 20 с.
6. Закон України «Про Прокуратуру» сайт доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>

Москаленко В.В.

студент,

Науковий керівник: Зякун А.І.

кандидат історичних наук, доцент,

Сумський державний університет

ЗВІЛЬНЕННЯ ДОВІЧНО УВ'ЯЗНЕНИХ В УКРАЇНІ. ПОГЛЯД НА ПСИХОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ ЗЛОЧИНЦЯ ТА СУСПІЛЬСТВА

Останнім часом в Україні широко обговорюється питання про внесення змін у чинне законодавство, що стосується можливості дострокового звільнення ув'язнених, які відбувають довічне позбавлення волі. Дане питання набуло глобального характеру, оскільки нещодавно відбулося перше в Україні звільнення довічно ув'язненого, якого було засуджено до такої міри покарання в 2002 році через вбивство 7 людей. І головне питання стоїть не в тому, чому його відпустили, а в тому, що являє дана особа в сучасному суспільстві і як його прийме це суспільство.

Перш за все потрібно зазначити, що причиною перегляду справи стало рішення Європейського суду з прав людини з 2012 року, який особа виграла, оскільки в період його тримання в СІЗО працівники міліції застосовували катування по відношенню до підозрюваного, що призвело до втрати зору. Також ув'язнений перебував в повній ізоляції в період ув'язнення, що суперечить Конвенції прав людини та основоположних свобод. Тому, посилаючись на дані факти, Апеляційний суд Вінницької області звільнив ув'язненого.